

Przez szeregi tych organizacji przeszło wielu późniejszych żołnierzy batalionu. Z chwilą powołania w miejsc Służby Zwycięstwu Polski Związku Walki Zbrojnej 13 XI 1939 roku rozpoczął się długi proces podporządkowania Komendzie Głównej i Komendom Obszarowym ZWZ działających w kraju organizacji podziemnych. Dzięki tym decyzjom w struktury ZWZ weszło wielu żołnierzy późniejszych batalionów IV Rejonu AK I Obwodu Śródmieście, w tym również batalionu „Kiliński”. Był to jeden z najważniejszych procesów budowy Polskiego Państwa Podziemnego. Dzięki akcji scaleniowej³ rozwój liczbowy ZWZ postępował bardzo szybko. Organizacje wojskowe stanowiły najliczniejszą i najmocniej zaangażowaną w walkę część PPP. Równolegle do akcji scaleniowej szeregi ZWZ-AK zasilano tysiące młodych ludzi, którzy poszukiwali możliwości wzięcia udziału w walce z okupantem. Powstający w większości z inicjatywy oficerów i podoficerów Wojska Polskiego (zarówno zawodowych, jak i rezerwy) kadrowy ZWZ był budowany też oddolnie.

14 II 1942 roku Naczelnny Wódz przemianował kadrową organizację ZWZ na Armię Krajową⁴, która miała mieć charakter ogólnonarodowej „armii” – armii obywatelskiej⁵. Jej żołnierze zachowali różnorodne zapatrywania społeczno-polityczne oraz przynależność do wielu

³ Akcja scaleniowa ZWZ była kontynuowana w ramach AK praktycznie aż do wybuchu Powstania Warszawskiego. Była ona sukcesem, konsolidując wysiłek zbrojny większości narodu, mimo iż część organizacji konspiracyjnych do końca nie zostało wcielonych w struktury AK.

⁴ *Armia Krajowa w Dokumentach 1939–1945*, t. 2: *Rozkaz o zmianie nazwy ZWZ na „Armia Krajowa”*, Londyn 1973, s. 199.

⁵ T. Strzembosz, *op.cit.*, s. 231.

ugrupowań politycznych. Natomiast wewnątrz scalonych z AK oddziałów pozostały dawne więzi i często dawna organizacja. W ciągu lat okupacji wykształciło się zjawisko określane przez prof. Tomasza Strzembosza mianem „akowskiego patriotyzmu”, który łączył ludzi różnych pokoleń, grup społecznych oraz opcji politycznych w walce o niepodległość. Zbrojne ramię Polskiego Państwa Podziemnego stało się jego podstawową częścią zdolną do walki o niepodległą Polskę. Ważne jest uświadomienie sobie, iż batalion AK „Kiliński” był częścią ogromnej struktury podziemnej, która przez pięć lat wojny broniła narodu polskiego.

Chłopska Organizacja Wolności „Raclawice” była pierwszą strukturą konspiracyjną, w ramach której działała część żołnierzy batalionu „Vistula-Kiliński”. Jej utworzenie zainicjowali działacze Centralnego Związku Młodej Wsi, który od tytułu organu prasowego zwany był „Siew”⁶. W 1939 roku członek Zarządu Głównego i prezes „Siewu” na Województwo Warszawskie, Romuald Tyczyński, rozpoczął tworzenie organizacji konspiracyjnej. Jej celem była walka z okupantem i odzyskanie niepodległości. Opierała się na szerokiej bazie społecznej, skupiała nie tylko młodzież wiejską, ale i członków wielu organizacji społecznych oraz politycznych działających przed 1939 rokiem. W październiku 1939 roku powstał Rewolucyjny Związek Wolności (RZW)⁷. Organizacja ta nie posiadała sprecyzowanego programu,

⁶ W 1928 roku Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej podzielił się na Centralny Związek Młodej Wsi „Siew” oraz Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”. S. Pietras, *POZ. Polska Organizacja Zbrojna. Siew-Raclawice-POZ-AK*, Warszawa 1996, s. 8 i n.

⁷ Po utworzeniu Rewolucyjnego Związku Wolności Romuald